بالابردن قطعیت در به کارگیری گیاهان دارویی طب سنّتی با مشخص نمودن نام علمی آن‌ها

فاطمه ربیع زاده*، احمد رضا اخوت

هرباریوم مرکزی، دانشکده‌ی علوم، دانشگاه تهران، تهران، ایران

چکیده

انجام هرگونه پژوهش و بررسی آزمایشگاهی در خصوص گیاهان دارویی طب سنّتی به اطلاعاتی وابسته است که مستند بر گیاهان دارویی با نام علمی مشخص است، لذا در این مقاله، در راستای نزدیک نمودن طب قدیم به طب جدید، مشخص نمودن نام علمی به عنوان محور اصلی مطالعات در نظر گرفته شده است. در این مطالعه برای جلوگیری از هر گونه شبهه، فهرستی از گیاهانی که در مورد نام علمی آن‌ها اختلاف نظر وجود ندارد، تهیه گردید. در این راستا، ابتدا فهرستی از همه‌ی گیاهان دارویی کهن ایران و غیر ایران با انواع نام‌های علمی که برای آن‌ها ذکر شده است تهیه شد. در مرحله‌ی بعد فهرست گیاهان دارویی رایج در بازار (عطاری) و گیاهان معمول فارسی به فهرست اوّلیه پیوست شد. فهرست اوّل گیاهان دارویی مشتمل بر حدود ۲۹۶۲ نام علمی گیاه دارویی است که نام‌های علمی گیاهان با تطبیق این نام‌ها با شرح‌های علمی در منابع معتبری چون کتاب مخزن الادویه و کتاب صیدنه‌ی ابوریحان، نقد و ارزیابی شد و سپس بین گیاهان دارای نام علمی، گیاهانی که به نظر می‌رسد نام علمی آن‌ها با نام قدیم و شرح گیاه در متون قدیم بیشترین هم‌خوانی را دارند گزینش شدند. به این ترتیب که گیاهانی که نام جنس و گونه‌ی آن‌ها با نام کهن (نام گیاه دارویی طب سنّتی) تطبیق کامل داشت، انتخاب شد و در نهایت فهرستی از گیاهان دارویی با نام علمی قطعی و با حدود ۷۰۰ گونه (۴۰۰ گیاه طب سنّتی) تهیه گردید.

واژگان کلیدی: نام علمی قطعی، نام محلی، عطّاری، نام معمول فارسی، گیاه دارویی

مقدمه

نام هر کس یا هر چیز معرّف هویت آن است. هر چیزی با نام شناخته می‌شود. لفظ یا کلمه‌ی "نام" در هر زبانی ریشه‌ای عمیق در پیدایش تمدّن و تشکیل هر جمعیتی دارد. نام‌گذاری اوّلیه به هر ضرورتی و به هر دوره‌ای که مربوط باشد، آغاز راه انتقال آگاهی‌ها و ارتباط بین افراد خانواده‌ها و قبیله‌های بدوی بوده است (۱). گیاهان از زمان لینه، دارای نام علمی شده‌اند، در حالی که بسیاری از گیاهان قبل از آن با نام‌های محلی یا معروف شناسایی می‌شدند. نام علمی که بر اساس نام جنس و گونه تعیین می‌شود، نشان دهنده‌ی تفاوت‌های جزئی بین گیاهان است، در حالی که در گذشته تا به این حد به گیاهان به صورت دقیق و جزیی توجه نمی‌شد و این امر منجر گردید تا پس از گذشت زمان، محققین در صدد نام گذاری این گیاهان برآمده و برای گیاهان دارویی که از زمان قدیم استفاده می‌گردیدند، نام علمی پیشنهاد نمایند.

محققین در زمینه‌ی این نام‌گذاری‌ها، اختلاف نظرهای زیادی دارند، لذا گاهی برای نام یک گیاه، چندین نام علمی از خانواده‌های مختلف پیشنهاد گردیده و این مسأله منجر به سردرگمی در استفاده از این گیاهان شده است تا جایی که برخی از دانشمندان معتقد به عدم استفاده از متون قدیم برای اینگونه نام

* فرد مسوول مکاتبات: rabizadeh@khayam.ut.ac.ir

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-16]

گذاری‌ها می‌باشند.

روشن است که انجام هر پژوهش علمی پیرامون گیاهان دارویی کهن و یا طب قدیم در ایران و یا در هر جای دیگر، مستلزم مشخص بودن نام علمی قطعی این گیاهان است. لذا مشخص نمودن فهرست گیاهان دارویی با نام علمی قطعی‌تر، احتمال صحیح بودن کارهای بعدی را قوّت می‌بخشد.

پیشینه‌ی این تحقیق به جلد اوّل کتاب تطبیق نام‌های کهن گیاهان دارویی با نام‌های علمی (تألیف مرحوم دکتر احمد قهرمان و آقای احمد رضا اخوت) که درباره‌ی چگونگی دسترسی به منابع قدیم و سهولت در روند تحقیق در زمینه‌ی گیاهان دارویی کهن می‌باشد و به جلد دوّم این کتاب (شرح تطبیقی گیاهان دارویی کهن) واژگان گیاه‌شناسی در متون قدیم، بر می‌گردد.

روش‌ها:

جهت انجام این مطالعه مراحل زیر به ترتیب انجام گرفتند:

۱. در ابتدا فهرست کلی از گیاهان دارویی کهن ایران و غیر ایران بر اساس کتاب شرح تطبیقی گیاهان دارویی کهن (۲) تهیه شد.
۲. نقد و ارزیابی نام‌های علمی گیاهان با تطبیق این نام‌ها با شرح‌های علمی در منابع معتبری چون کتاب مخزن الادویه، کتاب صیدنه‌ی ابوریحان (۱۱۸۹ هجری قمری)، تنقیح الجامع ابن بیطار (٦٤٦ هجری قمری) انجام گرفت.
۳. از بین گیاهان دارای نام علمی، گیاهانی که به نظر می‌رسید نام علمی آن‌ها با نام قدیم و شرح گیاه در متون قدیم بیشترین هم‌خوانی را دارند گزینش گردیدند.
٤. درمرحله‌ی بعد فهرست گیاهان دارویی عطاری (۳) به عنوان مکمل به فهرست اوّل پیوست شد، این فهرست می‌تواند به قطعی بودن فهرست اوّلیه کمک نماید.
۵. سپس فهرست گیاهان دارویی با نام‌های معمول فارسی به این جدول اضافه گردید (٤). افزودن این فهرست علاوه بر بالا بردن دقّت می‌تواند ما را به علوم روز پیوند دهد.
٦. در این مرحله نام‌های علمی گیاهان دارویی کهن با نام‌های علمی گیاهان دارویی عطاری و نام معمول فارسی تطبیق داده شد.
۷. در پایان میزان تطابق نام کهن گیاهان دارویی با نام علمی بررسی شد که این تطابق بر اساس تصویر، شرح دارویی، خصوصیات مورفولوژیک، مشخصات کلّی، مقایسه‌ی اجزای گیاه مثل برگ، گل، میوه و محل رویش گیاه در منابع مختلفی نظیر مخزن الادویه انجام گرفت، شرح دقیق‌تر این نوع مقایسه در کتاب "شرح تطبیقی گیاهان دارویی کهن" آمده است.

یافته‌ها:

در این تحقیق ابتدا فهرستی کامل از گیاهان دارویی با نام کهن، نام عطاری، نام معمول فارسی و نام علمی آنها تهیه شد.

مشخصات جدول طراحی شده عبارتند از:

(عنوان‌های هر ستون از سمت چپ به راست)

۱. نام علمی
۲. نام خانواده
۳. نام کهن
٤. نام متداول گیاه در عطاری‌ها
۵. نام معمول فارسی (در این ستون، برخی از نام‌های علمی که نام فارسی آن در کتاب گیاهان دارویی تالیف مرحوم دکتر زرگری ذکر نشده است، با علامت ✓ مشخص شده است.)
٦. گیاهان ایران که با علامت ✓ مشخص شده است.
۷. میزان قطعیت تطابق نام

در جدول شماره‌ی ۱ نام گیاهان دارویی اعم از گیاهان دارویی ایرانی و غیرایرانی در سه منبع مختلف طب قدیم، عطاری‌ها و نام معمول فارسی آمده است و علاوه بر آن درجه‌ی قطعیت آن‌ها نیز با چهار نوع درجه مشخص گردیده است (به دلیل حجم بالای این جدول تنها تصویری از آن در این مقاله آورده شده است).

تعداد نام‌های علمی برای گیاهان دارویی کهن، عطاری و نام معمول فارسی در جدول شماره‌ی ۱، برابر ۲۹٦۲ می‌باشد. تعداد کل گیاهان دارویی طب سنّتی معادل ۱۳۱۱ گیاه می‌باشد و تعداد گیاهان دارویی طب سنّتی با نام‌های علمی کاملاً قطعی ٤۲۳

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-16]

NO	نام علمی	خانواده	نام کهن	نام عطاری	نام معمول فارسی	گیاهان ایران	میزان قطعیت
۱.	*Abelia sp.*	Caprifoliaceae	آبیل				
۲.	*Abelmoschus esculentus* (L.) Moench.	Malvaceae	یامیه			✓	+
۳.	*Abies balsamea* (L.) Mill.	Pinaceae	صنوبَر				
۴.	*Abies pectinata* DC.	Pinaceae	نار قیصر				
۵.	*Abies spectabilis* (D. Don) Spach	Pinaceae	زُرنَب				
۶.	*Abies webbiana*	Myristicaceae	طالیسفَر				
۷.	*Abrus precatorius* L.	Fabaceae	عین الدیک	چشم خروس			+
۸.	*Abutilon avicennae* Gaertn.	Malvaceae	اُبوطیلون				
۹.	*Abutilon indicum* (Linn.) Sweet.	Malvaceae	کُتکَهی: (درخت شانه)		✓		
۱۰.	*Abution theophrasti*	Malvaceae			✓	✓	
۱۱.	*Acacia arabica* (Lam.) Willd.	Fabaceae			✓	✓	
۱۲.	*Acacia catechu* (L.) Willd., Oliv.	Fabaceae	کات :کهیر		✓		+
۱۳.	*Acacia ehrenbergiana* Hayne	Fabaceae	سلم				
۱۴.	*Acacia farneiana* (L.) Will.	Fabaceae			مشک	✓	
۱۵.	*Acacia flava* Forsk	Fabaceae	سلم				
۱۶.	*Acacia mellifera* Bth.	Fabaceae	سمر				
۱۷.	*Acacia nilotica* (L.) Willd. ex Delile	Fabaceae.	اَمّیلان				+

شکل ۱. نمایی از جدول ۱ می‌باشد که انواع نام‌های علمی، نام رایج در بازار (عطاری) و نام معمول فارسی اکثر گیاهان دارویی طب سنّتی در آن ذکر گردیده است.

گیاه دارویی می‌باشد. سایر نام‌های علمی، نیمه قطعی و برخی غیرقطعی و تعدادی با وضعیت غیر مشخص است.

فهرست گیاهان با نام‌های علمی پیشنهادی قطعی‌تر در جدول شماره‌ی ۲ ذکر شده است. این جدول نیز همانند جدول شماره‌ی ۱ دارای نام علمی، نام خانواده، نام کهن، نام متداول در عطاری‌ها و نام معمول فارسی می‌باشد. برای برخی گیاهان بیش از یک نام ذکر شده است. تفاوت این جدول با جدول قبلی در این است که تمامی گیاهان دارویی را شامل نمی‌شود و تنها گیاهانی که نام علمی آن‌ها با نام کهن تطبیق بیشتر دارد، در این فهرست قرار می‌گیرند. این جدول به طور کامل در مقاله ذکر گردیده است.

جدول ۱. فهرست گیاهان با نام های علمی قطعی

شماره	نام علمی	نام خانواده	نام کهن	نام عطاری	نام در منابع علمی جدید
۱	*Coffea arabica* L.	Rutaceae	قهوه	قهوه	درخت قهوه
۲	*Sempervivum tectorum* L.	Crassulaceae	ابرون دیگر		✓
۳	*Sempervivum arboretum* L.	Crassulaceae	ابرون دیگر		
۴	*Sedum lenkoranicum*	Crassulaceae	ابرون صغیر		
۵	*Hippophae rhamnoides* L.	Ellaegnaceae	ابوقانس		
۶	*Euphorbia spinosa* L.	Euphorbiaceae	ابوقسطس		
۷	*Juniperus sabina* L.	Cupressaceae	ابهل	✓	(تیره سرو) مای مرز. ریس . لمبیر
۸	*Tamarix aphylla* (L.) Karst.	Tamaricacea	اثل		
۹	*Tamarix gallica* L.	Tamaricacea	اثل		درخت گز

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-16]

شماره	نام علمی	نام خانواده	نام کهن	نام عطاری	نام در منابع علمی جدید
۱۰	*Tamarix nilotica* (Ehrenb.) Bunge	Tamaricacea	اثل		
۱۱	*Vitex agnus-castus*	Verbenaceae	اثلق	فلفل بری	پنج انگشت ، فلفل ، فلفل بری
۱۲	*Prunus divaricata*	Rosaceae	اجاص		
۱۳	*Prunus domestica* L.	Rosaceae	اجاص	زدو	درخت آلو
۱۴	*Prunus spinosa* L.	Rosaceae	اجاص		
۱۵	*Echium rubrum* Jacq.	Boraginaceae	احیون		
۱۶	*Echium vulgare* L.	Boraginaceae	احیون		✓
۱۷	*Salvadora persica* L.	Salvadoraceae	اراک جبلی	مسواک	چوچ ،درخت مسواک
۱۸	*Centaurea acaulis* L.	Asteraceae	ارجنقنه: ارجیقن		
۱۹	*Cercis siliquastrum* L.	Fabaceae	ارجوان		
۲۰	*Oryza sativa* L.	Poaceae	أرُز: برنج	سبوس برنج	برنج. بج
۲۱	*Justicia adhatoda* L.	Acanthaceae	ارمنین		
۲۲	*Justicia adhatoda* L.	Acanthaceae	اروسه		
۲۳	*Asarum europaeum L.*	Aristolochiaceae	اسارون		
۲۴	*Cuscuta europaea* L.	Convolvulaceae	اسد العدس، أوروبنخی		
۲۵	*Orobanche caryophyllacea* SM	Orobanchacceae	اسد العدس، أوروبنخی		
۲۶	*Avicennia marina* (For.) Vierh.	Avicenniaceae	اسرار		
۲۷	*Lavandula stoechas* L.	Lamiaceae	اسطوخودوس		✓
۲۸	*Spinacia oleracea* L.	Chenopodiaceae	اسفاناخ	تخم اسفناخ	اسفناج
۲۹	*Plantago ovata* Forssk. .	Plantoginaceae	اسفرزه	✓	✓
۳۰	*Juncus acutus* L.	Juncaceae	اسل: کولان		
۳۱	*Juncus arabicus* (Asch. & Buch.) Adams.	Juncaceae	اسل: کولان		
۳۲	*Juncus sp.*	Juncaceae	اسل: کولان		
۳۳	*Equisetum arvens* L.	Equisetaceae	اسلنج:، إسـلـيـخ	دم اسب	دم اسب
۳۴	*Curcuma longa* L.	Zingiberaceae	اصابع الصفر	زرچوبه	زرد چوبه
۳۵	*Aster amellus* L.	Asteraceae	اطراطیقوس		
۳۶	*Aster tripolium* L.	Asteraceae	اطراطیقوس		
۳۷	*Antirrhinum elatine* L.	Scrophulariaceae	الاطینی		
۳۸	*Cuscuta epithymum* L.	Cuscutaceae	افتیمون		
۳۹	*Euphorbia helioscopia*	Euphorbiaceae	افربیون		
۴۰	*Euphorbia hirta*	Euphorbiaceae	افربیون		
۴۱	*Euphorbia ipecacuanha*	Euphorbiaceae	افربیون		
۴۲	*Euphorbia Kahirensis*	Euphorbiaceae	افربیون		

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-16]

شماره	نام علمی	نام خانواده	نام کهن	نام عطاری	نام در منابع علمی جدید
۴۳	*Euphorbia lacteal*	Euphorbiaceae	افربیون		
۴۴	*Euphorbia lathyris*	Euphorbiaceae	افربیون		
۴۵	*Euphorbia Lathyrus* Hill	Euphorbiaceae	افربیون		
۴۶	*Euphorbia milii*	Euphorbiaceae	افربیون		
۴۷	*Euphorbia officinarum*	Euphorbiaceae	افربیون		
۴۸	*Euphorbia peplis*	Euphorbiaceae	افربیون		
۴۹	*Euphorbia pilulifera*	Euphorbiaceae	افربیون		
۵۰	*Euphorbia sp.*	Euphorbiaceae	افربیون		
۵۱	*Artemisia absinthium* L.	Asteraceae	افسنتین		افسنطین
۵۲	*Artemisia maritima* L.	Asteraceae	افسنتین		✓
۵۳	*Artemisia siversiana* Eh.&Wi.	Asteraceae	افسنتین		
۵۴	*Hypecoum procumbens* L.	Papaveraceae	افنیقون: افیقوون		
۵۵	*Crataegus oxyacantha* L.	Rosaceae	اقسیا: افقیس		✓
۵۶	*Tecomella undulata* (Roxb.) Seeman	Bignoniaceae	اَکتِمکَت		
۵۷	*Anagyris foetida* L.	Papilionaceae	اُم الکَلَب		قره تاج
۵۸	*Herniaria sp.*	Caryophyllaceae	ام وجع الکبد: امر وجع الکبد		
۵۹	*Phyllanthus emblica* L.	Euphorbiaceae	اَمَج		
۶۰	*Phyllanthus emblica* L.	Euphorbiaceae	اَمَج		
۶۱	*Psidium guajava* L.	Rosaceae	امرود		✓
۶۲	*Psidium guajava* L.	Rosaceae	امرود		
۶۳	*Ambrosia maritima* L.	Asteraceae	امروسیا		✓
۶۴	*Equisetum arvense* L.	Equisetaceae	أمْسوخ	دم اسب	دم اسب
۶۵	*Acacia nilotica* (L.) Willd. ex Delile	Fabaceae، Mimosoideae	أمْغیلان		
۶۶	*Anagalis arvensis* L.	Primulaceae	أناغالُس		✓
۶۷	*Mangifera indica* L.	Anacardiaceae	اَنْبَج		درخت انبه
۶۸	*Berberis vulgaris* L.	Berberidaceae	انبرباریس	زرشک بی دانه	زرشک
۶۹	*Ferula Assa foetida* L.	Apiaceae	انْجُدان	آنقوزه	آنغوزه، خوراکما، آنگوزاکما، کورن کما
۷۰	*Ferula narthex* Boiss	Apiaceae	انْجُدان		
۷۱	*Androsaces lactica* L.	Primulaceae	أنْدَرطالیس، اندروطافس		
۷۲	*Hedysarum sp.*	Fabaceae	اَنْدَرُوصارون		
۷۳	*Antirrhinum majus* L.	Scrophulariaceae	أنْف العِجل		
۷۴	*Alangium salviifolium* (L.F.) Wan.	Alabgiaceae	انکول و اکول: Ankolam		
۷۵	*Hyacinthus orientalis*	Liliaceae	آوافیوس، اوافینوس، أواقـنـثـوس		

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-16]

شماره	نام علمی	نام خانواده	نام کهن	نام عطاری	نام در منابع علمی جدید
۷۶	*Orobanche aegyptiaca* Pers.	Liliaceae	اورولقجی: اوروبنخی		
۷۷	*Osyris alba* L.	Santalaceae	اوسیروس		
۷۸	*Holosteum umbellatum* L.	Caryophyllaceae	اولسطیون		
۷۹	*Onobrychis sativa* Lam.	Fabaceae	اونوبروخیش		
۸۰	*Onobrychis viciaefolia* Scop.	Fabaceae	اونوبروخیش		
۸۱	*Salvia aethiopis* L.	Lamiaceae	ایثولیس		
۸۲	*Streptopus amplexifolius* (L.) DC. var. *amplexifolius*	Liliaceae	اَیذااَرِیذا		
۸۳	*Iris ensata* Thunb.	Iridaceae	ایرسا		
۸۴	*Iris ensata* Thunb.	Iridaceae	ایرسا		
۸۵	*Iris florentina* L.	Iridaceae	ایرسا		زنبق
۸۶	*Iris germanica* L.	Iridaceae	ایرسا	ریشه ایرسا	
۸۷	*Senecio vulgaris* L. .	Asteraceae	ایزیغارن،اریغارن، اریقارن		✓
۸۸	*Hemionitis* L.	Adiantaceae	ایمونیطس		
۸۹	*Diospyros ebenum* Koenig	Ebenaceae	آبنوس		
۹۰	*Diospyros ehretioides* Wallich ex A. de Candolle	Ebenaceae	آبنوس		
۹۱	*Diospyros embryopteris* Pers.	Ebenaceae	آبنوس		✓
۹۲	*Diospyros kaki* L.	Ebenaceae	آبنوس		
۹۳	*Diospyros lotus* L.	Ebenaceae	آبنوس		
۹۴	*Diospyros peregrina* (Gaertn.) Gurke	Ebenaceae	آبنوس		
۹۵	*Cynoglossum cheirifolium* L.	Boraginaceae	آذان الارنب		
۹۶	*Cynoglossum officinale* L.	Boraginaceae	آذان الارنب		
۹۷	*Anagalis arvensis* L.	Primulaceae	آذان الفار		✓
۹۸	*Melia azadarach* L.	Meliaceae	آزاد درخت		
۹۹	*Ruscus aculeatus* L.	Ruscaceae	آس بری		کوله خاس .هس
۱۰۰	*Myrtus communis* L.	Myrtaceae	آس بستانی	مورد	مورد، مورت
۱۰۱	*Anthemis nobilis* L.	Brassicaceae	بابونَج		بابونه . بابونه رومی
۱۰۲	*Matricaria recutita* L.	Asteraceae	بابونَج		
۱۰۳	*Melissa officinalis* L.	Lamiaceae	بادرُنجبویه	بارنگ بو	بادرنجبویه . وارنگ بویه
۱۰۴	*Ocimum basilicum* L.	Lamiaceae	بادروج	تخم شربتی	ریحان
۱۰۵	*Solanum melongena* L.	Solanaceae	بادِنْجان		بادنجان
۱۰۶	*Lupinus albus* L.	Fabaceae	باقلای قبطی		
۱۰۷	*Lallemantia iberica* F.&M.	Lamiaceae	بالَنْگو	بالَنْگو	
۱۰۸	*Abelmoschus esculentus* (L.) Moench.	Malvaceae	بامیه		

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-16]

شماره	نام علمی	نام خانواده	نام کهن	نام عطاری	نام در منابع علمی جدید
۱۰۹	*Moringa arborea Verdcourt*	Moringaceae	بان		
۱۱۰	*Carica papaya* L.	Caricaceae	بَبِیهَه، پَپیهَه ، پِپیتَه		
۱۱۱	*Peucedanum officinale* L.	Apiaceae	بَخور الاَکْراد		✓
۱۱۲	*Telephium imperati* L.	Caryophyllaceae	بَخور السودان		
۱۱۳	*Artocarpus altilis* (Parkinson) Fosberg.	Moraceae	بَدْهَل		
۱۱۴	*Cyperus papyrus* L.	Cyperaceae	بَرْدی		
۱۱۵	*Albizzia lebbeck* (L.) Bth.	Fabaceae	بَرْسیان		برهان، گل ابریشم
۱۱۶	*Inula britannica* L.	Asteraceae	بَرْنوف		
۱۱۷	*Inula conyza* DC.	Asteraceae	بَرْنوف		
۱۱۸	*Inula saxatilis* Lam.	Asteraceae	بَرْنوف		
۱۱۹	*Inula viscosa* Ait.	Asteraceae	بَرْنوف		
۱۲۰	*Plantago ovata* Forssk.	Plantoginaceae	بَزْرِقَطونا		✓
۱۲۱	*Nymphaea alba* L.	Nymphaeaceae	بَشنین	گل نیلوفر	نیلوفر آبی
۱۲۲	*Allium cepa* L.	Alliaceae	بَصَل	تخم پیاز	پیاز
۱۲۳	*Buxus sempervirens* L.	Buxaceae	بقْس، شمشاد		
۱۲۴	*Portulaca oleracea* subsp. sativa DC.	Portulacaceae	بَقْلَه الحَمْقاء، خرفه	تخم خرفه	خرفه
۱۲۵	*Amaranthus blitum* L.	Amaranthaceae	بقله یمانیه		
۱۲۶	*Aegle marmelos* (L.) Correa.	Rutaceae	بَل		✓
۱۲۷	*Semecarpus anacardium* L. F.	Anacardiaceae	بَلادُر	بَلادُر	✓
۱۲۸	*Butea monosperma* (Lam.) Taubert	Fabaceae	بلاس بابَرَه، پلاس پاپره		
۱۲۹	*Butea monosperma* (Lam.) Taubert	Fabaceae	بلاس: پَلاس		
۱۳۰	*Salix aegyptiaca* Fors.	Salicaceae	بَلَخیه، بید مشک		
۱۳۱	*Galium apairne* L.	Rubiaceae	بَلَسکی		
۱۳۲	*Quercus ballota*	Fagaceae	بلّوط		
۱۳۳	*Ballota nigra* L.	Laminaceae	بلوطی		✓
۱۳۴	*Hyoscyamus niger* L.	Solanacae	بَنج	بذرالبنج	بنگ دانه
۱۳۵	*Vitex agnus-castus*	Verbenaceae	بنجنکشت	فلفل بری	پنج انگشت، فلفل، فلفل بری
۱۳۶	*Caesalpinia bonduc* Roxb.	Fabaceae	بندق هندی		
۱۳۷	*Corylus avellana* L.	Corylaceae	بُنْدُق، فندق		
۱۳۸	*Potentilla reptans* L.	Rosaceae	بنْطافُلُن		✓
۱۳۹	*Viola tricolor* L.	Violaceae	بَنَفْسَج	بنفشه سه رنگ	بنفشه سه رنگ
۱۴۰	*Viola odorata* L.	Violaceae	بَنَفْسَج	گل بنفشه	بنفشه . بنفشه معطر
۱۴۱	*Bunium pumilum* Sibth. et Smith	Apiaceae	بُوپنُون، بونیون		

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-16]

شماره	نام علمی	نام خانواده	نام کهن	نام عطاری	نام در منابع علمی جدید
۱۴۲	*Centaurea behen* L.	Asteraceae	بَهْمَن		
۱۴۳	*Hordeum murinum* L.	Poaceae	بَهْمی		
۱۴۴	*Piper betle* L.	Piperaceae	تانبول		
۱۴۵	*Stictocardia tiliifolia* (Desr.) Hallier f.	Convolvulaceae	تُربُد		
۱۴۶	*Tamarindus indica* L.	Caesalpiniaceae	تمر هندی		تمرهندی
۱۴۷	*Morus alba* L.	Moraceae	توت		
۱۴۸	*Alyssum alyssoides*	Brassicaceae	تُودَری		
۱۴۹	*Ficus carica* L.	Moraceae	تین : انجیر		
۱۵۰	*Pennisetum sp.*	Poaceae	ثَمام		
۱۵۱	*Allium carrinatum* L.	Liliaceae	ثوم بری: اسقوردیون		
۱۵۲	*Allium sativum* L.	Liliaceae	ثوم بری: اسقوردیون		سیر
۱۵۳	*Allium scorodoprasum* L.	Liliaceae	ثوم بری: اسقوردیون		
۱۵۴	*Allium xiphopetalum* Ait.	Liliaceae	ثوم بری: اسقوردیون		
۱۵۵	*Thymus capitatus* Lk.&H.	Lamiaceae	ثومون		
۱۵۶	*Elymus repens* (L.) Gould	Poaceae	ثیل		
۱۵۷	*Potomogeton natans* L.	Potamogetonaceae	جار النهر		
۱۵۸	*Eugenia Jambolana* Lam.	Myrtaceae	جامون		✓
۱۵۹	*Zea mays* L.	Poaceae	جاوَرس	کاکُل ذرّت	
۱۶۰	*Panicum miliaceum* L.	Poaceae	جاوَرس		
۱۶۱	*Sorghum bicolor* (L.) Moench	Poaceae	جاوَرس		
۱۶۲	*Opopanax chironium*. (L.)Koch.	Apiaceae	جاوشیر		
۱۶۳	*Pulicaria crispa* Cass.	Asteraceae	جَثجاث		
۱۶۴	*Daucus carota* L. subsp. *sativus* (Hoffm.) Arcang.	Apiaceae	جزر:(زردک)	تخم هویج	هویج، زردک ، گزر(گیلان)
۱۶۵	*Teucrium polium* L.	Lamiaceae	جُعدَه	کَلپوره	✓
۱۶۶	*Androsace sp.*	Primulaceae	جُفت آفرید		
۱۶۷	*Lathyrus sativus* L.	Fabaceae	جلبان		✓
۱۶۸	*Pastinaca sativa* L.	Apiaceae	جِمجِم		
۱۶۹	*Ficus sycomorus* L.	Moraceae	جَمَّیز		
۱۷۰	*Gentiana lutea* L.	Gentianaceae	جِنطیانا		✓
۱۷۱	*Juglans regia* L.	Juglandaceae	جوذر	پوست گردو	
۱۷۲	*Cola acuminata* (P. Beauv.) Schott & Endl	Sterculiaceae	جوز الزنج		
۱۷۳	*Aframomum granum-paradisi* K. Schum.	Zingiberaceae	جوز الشرک		
۱۷۴	*Sedum cepaea* L.	Crassulaceae	جوز القطاۀ		

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-16]

شماره	نام علمی	نام خانواده	نام کهن	نام عطاری	نام در منابع علمی جدید
۱۷۵	*Sedum cepaea* L.	Crassulaceae	جوز القطاۀ		
۱۷۶	*Trichilia emetica* Vahl	Meliaceae	جوز القی		
۱۷۷	*Randia dumetorum* Lam.	Rubiaceae	جوز الکَوتَل		
۱۷۸	*Ilex aquifolium* L.	Aquifoliaceae	جیدار		✓
۱۷۹	*Fragaria vesca* L.	Rosaceae	جیکلَک، توت فرنگی		توت فرنگی، چیالک
۱۸۰	*Buchanania latifolia* Roxb.	Anacardiaceae	چِرونجی		
۱۸۱	*Beta vulgaris* L.	Chenopodiaceae	چقندر		
۱۸۲	*Smilax glabra* L.	Smilacaceae	چوب چینی		
۱۸۳	*Smilax China* L.	Smilacaceae	چوب چینی خطایی		
۱۸۴	*Alhagi mannifera* Desv.	Fabaceae	حاج	تَرنجبین	
۱۸۵	*Cordothymus capitatus* (L.) Rei.L	Lamiaceae	حاشا		
۱۸۶	*Moringa aptera* Gae.	Moringaceae	حب البان		
۱۸۷	*Cannabis sativa L* subsp. indica (Lam.)	Cannabinaceae	حب السِمنه	شاهدانه	
۱۸۸	*Phillyrea latifolia* L.	Oleaceae	حب المَحلَب		
۱۸۹	*Adansonia digitata* L.	Malvaceae	حَبحَو		✓
۱۹۰	*Lepidium campestris* R.BR.	Brassicaceae	حرف البابلی		
۱۹۱	*Lepidium campestris* R.BR.	Brassicaceae	حرف السطوح		
۱۹۲	*Tribulus terrestris* L.	Zygophyllaceae	حَسَک	خارخاسک	خارخاسک
۱۹۳	*Hyssopus officinalis* L.	Lamiaceae	حَسَل		
۱۹۴	*Paronchia sp.*	Paronychiaceae	حشیشه الداخس		
۱۹۵	*Lycium afrum* L.	Solanaceae	حُضُض		
۱۹۶	*Trigonella foenum-graecum* L.	Fabaceae	حُلبَه، شنبلیله	تخم شنبلیله	شنبلیله
۱۹۷	*Ocimum basilicum* L.	Lamiaceae	حَماحِم	تخم شربتی	ریحان
۱۹۸	*Rumex acetosa* L.	Polygonaceae	حَمّاض		ترشک
۱۹۹	*Rumex acutus* L.	Polygonaceae	حَمّاض		ترشک
۲۰۰	*Rumex conglomeratus* Murr.	Polygonaceae	حَمّاض	تخم حماض	
۲۰۱	*Rumex elbursensis* Boiss	Polygonaceae	حَمّاض		
۲۰۲	*Rumex obtusifolius* L.	Polygonaceae	حَمّاض		
۲۰۳	*Rumex patientia* L.	Polygonaceae	حَمّاض		✓
۲۰۴	*Rumex scutatus* L.	Polygonaceae	حَمّاض		
۲۰۵	*Rumex X crispobtusifolius* Meisn	Polygonaceae	حَمّاض		
۲۰۶	*Rumex aquaticus* L.	Polygonaceae	حماض الماء		
۲۰۷	*Cicer arietinum* L.	Fabaceae	حِمَّص		نخود

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-16]

شماره	نام علمی	نام خانواده	نام کهن	نام عطاری	نام در منابع علمی جدید
۲۰۸	*Triticum vulgare* Vill.	Poaceae	حِنطَه		
۲۰۹	*Cucumis colocynthis* L.	Cucurbitaceae	حَنظَل		
۲۱۰	*Aconitum napellus* L.	Ranunculacaea	خانق الذئب	آقونیتون	اقونیطون
۲۱۱	*Apocynum sp.*	Apocynaceae	خانق الکلب		
۲۱۲	*Malva parviflora* L.	Malvaceae	خُبّازی		
۲۱۳	*Malva sp.*	Asteraceae	خُبّازی		
۲۱۴	*Malva sylvestris* L.	Malvaceae	خُبّازی	گل پنیرک	✓
۲۱۵	*Erysimum repandum* L.	Brassicaceae	خبّه		
۲۱۶	*Veratrum album* L.	Melanthiaceae	خَربَق ابیض		
۲۱۷	*Helleborus niger L.*	Ranunculaceae	خربق اسود		✓
۲۱۸	*Brassica juncea* (L.) Czern.	Ranunculaceae	خردل		
۲۱۹	*Avena sp.*	Brassicaceae	خرطال		
۲۲۰	*Chrysopogon zizanioides* (L.) Roberty	Poaceae	خَس		
۲۲۱	*Taraxacum officinale* Weber.	Asteraceae	خَسّ : (کاهو)		گل قاصد
۲۲۲	*Silene vulgaris* (Moench.) Garcke.	Caryophyllaceae	خشخاش زبدی		
۲۲۳	*Glaucium flavum* Crant	Papaeraceae	خشخاش مُقَرَّن: خشخاش بحری		
۲۲۴	*Orchis mascula* L.	Orchidaceae	خُصیُ الثعلَب	ثعلب قلوه ای	
۲۲۵	*Orchis triphylla* Spreng.	Orchidaceae	خُصیُ الثعلَب		
۲۲۶	*Anacamptis morio* (L.) R.M.Bateman,	Liliaceae	خصی الکلب		
۲۲۷	*Althaea ficifolia* L.	Malvaceae	خَطمی		ختمی
۲۲۸	*Althaea rosea* L.	Malvaceae	خَطمی		
۲۲۹	*Salix acmophylla* Boiss.	Salicaceae	خِلاف		
۲۳۰	*Salix aegyptiaca* Fors.	Salicaceae	خِلاف		
۲۳۱	*Salix alba* L.	Salicaceae	خِلاف		
۲۳۲	*Salix babylonica* L.	Salicaceae	خِلاف		
۲۳۳	*Salix excelsa* S.G.	Salicaceae	خِلاف		
۲۳۴	*Salix safsaf* Fors.	Salicaceae	خِلاف		
۲۳۵	*Salix aegyptiaca* Fors.	Salicaceae	خلاف بلخی		
۲۳۶	*Salix caprea* L.	Salicaceae	خلاف بلخی		
۲۳۷	*Salix rosmarinifolia* L.	Salicaceae	خلاف بلخی		
۲۳۸	*Pisum sativum* L.	Fabaceae	خُلَّر		
۲۳۹	*Sambucus ebulus* L.	Caprifoliaceae	خَمان		پلم،پلخون، شون، شوند، آقطی

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-16]

شماره	نام علمی	نام خانواده	نام کهن	نام عطاری	نام در منابع علمی جدید
۲۴۰	*Sambucus nigra* L.	Caprifoliaceae	خَمان		انگورکولی
۲۴۱	*Asphodelus microcarpus* Salzm. & Viv..	Liliaceae	خُنشی		
۲۴۲	*Chondrilla juncea* L.	Asteraceae	خَندَریلی		
۲۴۳	*Chondrilla sp.*	Asteraceae	خَندَریلی		
۲۴۴	*Cassia fistula* L.	Fabaceae	خیار شنبر	فُلوس	درخت فلوس
۲۴۵	*Bambusa arundinacea* Willd.	Poaceae	خِیزران		
۲۴۶	*Calycotome spinosa* L.	Fabaceae	دار شیشَعان		
۲۴۷	*Cinnamomum aromaticum* Nees.	Myricaceae	دارصینی		
۲۴۸	*Cinnamomum verum* J. Presl	Myricaceae	دارصینی		
۲۴۹	*Viscum album* L.	Loranthaceae	دِبق		
۲۵۰	*Asplenium adianthum nigrum* L.	Aspleniaceae	دَروبَطارِس		✓
۲۵۱	*Dorycnium sp.*	Fabaceae	دَروفینوس، دراقینون:		
۲۵۲	*Doronicum roylei* DC.	Asteraceae	دَرونَج		
۲۵۳	*Doronicum grandiflorum* Lam.	Asteraceae	دَرونَج		
۲۵۴	*Thapsia garganica* L.	Apiaceae	دَریاس		✓
۲۵۵	*Nerium oleander* L.	Apocynaceae	دِفلی، خرزهره		خرزهره
۲۵۶	*Platanus orientalis* L.	Platanaceae	دُلب، چنار		
۲۵۷	*Gladiolusin communis* L.	Iridaceae	دَلبوث		
۲۵۸	*Croton tiglium* L.	Euphorbiaceae	دَند		
۲۵۹	*Arrhenatherum elatius* (L.) P.Beauv. ex J.Presl & C.Presl var. elatius	Poaceae	دوسَر		
۲۶۰	*Athamanta cretensis* L.	Apiaceae	دُوقُس		
۲۶۱	*Peucedanum cervaria* L.	Apiaceae	دُوقُس		
۲۶۲	*Dipsacus fullonum* L.	Dipsacaceae	دِینِساقوس		✓
۲۶۳	*Laurus nobilis* L.	Lauraceae	ذاقِنی الاسکندرانی		برگ بو , درخت برگ بو
۲۶۴	*Daphne alpine* L.	Thymelaeaceae	ذاقنی وِیداس		
۲۶۵	*Trigonella corniculata* L.	Fabaceae	ذرق		
۲۶۶	*Trigonella laciniata* L.	Fabaceae	ذرق		
۲۶۷	*Equisetum arvense* L.	Equisetaceae	ذَنَب الخَیل	دم اسب	دم اسب
۲۶۸	*Cirsium arvense* (L.) Scop.	Asteraceae	ذَنَب السَبُع		✓
۲۶۹	*Cirsium rhizocephalum* C.A.Mey.	Asteraceae	ذَنَب السَبُع		
۲۷۰	*Foeniculum vulgare* Mill	Apiaceae	رازیانَج	رازیانه	رازیانه
۲۷۱	*Hippomarathrum libanotis Koch.*	Apiaceae	رازیانه بری		
۲۷۲	*Calamintha incana* Boiss. & Held.	Lamiaceae	راسن		

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-16]

شماره	نام علمی	نام خانواده	نام کهن	نام عطاری	نام در منابع علمی جدید
۲۷۳	*Crithmum maritimum* L.	Apiaceae	رِجل الغراب		✓
۲۷۴	*Pastinaca sativa* L.	Apiaceae	رَعی الابِل		
۲۷۵	*Verbena officinalis* L.	Verbenaceae	رعی الحمام		شاه پسند وحشی
۲۷۶	*Aristolochia longa* L.	Aristolochiaceae	زَراوَند		زراوند طویل
۲۷۷	*Aristolochia indica* L.	Aristolochiaceae	زراوند مدحرج		✓
۲۷۸	*Aristolochia rotunda* L.	Aristolochiaceae	زراوند مدحرج		
۲۷۹	*Delphinium semibarbatum* Bi.	Ranunculaceae	زُرنَباد		
۲۸۰	*Delphinium semibarbatum* Bi.	Ranunculaceae	زَریر		
۲۸۱	*Cornus mas* L.	Cornaceae	زقال، زغال اخته		درخت زغال اخته
۲۸۲	*Zingiber officinale* Rosc..	Zingiberaceae	زَنجَبیل	زَنجَبیل	زنجبیل
۲۸۳	*Olea europaea oleaster* L.	Oleaceae	زیتون بری	برگ زیتون	درخت زیتون، زه دار
۲۸۴	*Tectonia grandis* L.	Verbenaceae	ساج		
۲۸۵	*Cinnamomum citriodorum* Thwait.	Lauraceae	سَاذَج		
۲۸۶	*Cordia myxa* L.	Loranthaceae	سَپِستان	سه پستان	✓
۲۸۷	*Cordia sebestena* L.	Loranthaceae	سَپِستان		
۲۸۸	*Ruta graveolens* L.	Rutaceae	سُداب	سُداب	سداب . سیاب
۲۸۹	*Zizyphus lotus* (L.) Lam.	Ramnaceae	سدر		
۲۹۰	*Zizyphus spina-christi* (L.)Willd.	Ramnaceae	سدر	سدر	
۲۹۱	*Tephrosia purpurea* (L.) Pers.	Fabaceae	سَرپُهونکَه		
۲۹۲	*Albizia lebbeck* (L.) Benth.	Fabaceae	سِرِس، درخت زکریا:		برهان، گل ابریشم
۲۹۳	*Telephium imperati* L.	Caryophyllaceae	سرغنت: بخور مریم		
۲۹۴	*Cuperessus sempervirens* L.	Cupressaceae	سَرو		سَرو کوهی
۲۹۵	*Seseli tortuosum* L.	Apiaceae	سسالی		
۲۹۶	*Stachys germanica* L.	Lamiaceae	سَطاخِنیس		
۲۹۷	*Stachys hirta* L.	Lamiaceae	سَطاخِنیس		
۲۹۸	*Smilax excelsa* L.	Smilacaceae	سَطارِیون		
۲۹۹	*Saponaria officinalis* L.	Caryophyllaceae	سَطرُونُیون		صابونی. غاسول
۳۰۰	*Cyperus longus* L.	Cyperaceae	سُعد		
۳۰۱	*Cyperus rotundus* L.	Cyperaceae	سُعد		✓
۳۰۲	*Neurada procumbens* L.	Rosaceae	سعدان		
۳۰۳	*Cydonia oblonga* Mill.	Rosaceae	سَفرجَل	به دانه	درخت به
۳۰۴	*Asplenium scolopendrium* L.	Aspleniaceae	سقولوقندریون		
۳۰۵	*Saccharum officinarum* L.	Poaceae	سُکَّر: نیشکر		نیشکر

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-16]

شماره	نام علمی	نام خانواده	نام کهن	نام عطاری	نام در منابع علمی جدید
۳۰۶	*Cinnamomum bejolghota* (Buch..Ham.) Sweet	Lauraceae	سَلیخَه		
۳۰۷	*Rhus coriaria* L.	Anacardiaceae	سُماق	سُماق	درخت سماق
۳۰۸	*Sesamum indicum* L.	Pedaliaceae	سَمسَم	کنجد	کنجد
۳۰۹	*Hyacinthus orientalis*	Liliaceae	سنبل فارسی		
۳۱۰	*Nardostachys jatamansi* D.C..	Valerianaceae	سنبل: سنبل هندی	سنبل الطیب	✓
۳۱۱	*Sanguisorba minor* Scop.	Rosaceae	سندریطس دیگر		✓
۳۱۲	*Scrophularia chrysanthemifolia* L.	Scrophulariaceae	سندریطس دیگر		
۳۱۳	*Sideritis montana* L. subsp. remota (d'Urv.) Heywood	Lamiaceae	سَندیریطُس		
۳۱۴	*Canscora decussata*	Gentianaceae	سَنکَهارا		
۳۱۵	*Trapa natans* L.	Trapaceae	سَنکَهارا		
۳۱۶	*Colchicum luteum* Bak.	Colchicaceae	سُورِنجان		
۳۱۷	*Colchicum persica* Boiss.	Colchicaceae	سُورِنجان		
۳۱۸	*Colchicum speciosum* Ste.	Colchicaceae	سُورِنجان		
۳۱۹	*Colchicum variegatum* L.	Colchicaceae	سُورِنجان		
۳۲۰	*Glycryrrhiza glabra* L.	Fabaceae	سُوس		
۳۲۱	*Iris florentina* L.	Iridaceae	سوسَن		زنبق
۳۲۲	*Moringa oleifera* Lam.	Moringaceae	سَهجنَه		
۳۲۳	*Seseli tortuosum* L.	Apiaceae	سیسالیوس		
۳۲۴	*Mentha x piperita* L.	Lamiaceae	سیسنَبِر	نعنا فلفلی	
۳۲۵	*Bombax malabaricum* L.	Malvaceae	سینبَل		
۳۲۶	*Sesbania sesban* (L.) Merr.	Fabaceae	سَیْسبان		
۳۲۷	*Fumaria officinalis* L.	Fumariaceae	شاهتره	شاتره	✓
۳۲۸	*Fumaria parviflora* Lam.	Fumariaceae	شاهتره	شاتره	شاه تره
۳۲۹	*Anethum graveolens* L.	Apiaceae	شِبَّت	تخم شوید	شوید، شبت
۳۳۰	*Cedrus libani* A. Rich.	Pinaceae	شِرْش		درخت سدر
۳۳۱	*Anemone coronaria* L.	Papaveraceae	شقایق النعمان		
۳۳۲	*Anemone hortensis* L.	Papaveraceae	شقایق النعمان		
۳۳۳	*Anemone pulsatilla* L.	Papaveraceae	شقایق النعمان		شقایق نعمانی
۳۳۴	*Allium silvestrum*	Liliaceae	شقردیون: حشیشه الثومیه		
۳۳۵	*Allium xiphopetalum* Ait.	Liliaceae	شقردیون: حشیشه الثومیه		
۳۳۶	*Plumbago indica* L.	Plumbaginaceae	شِیطَرَج		
۳۳۷	*Plumbago zeylanica* L.	Plumbaginaceae	شِیطَرَج		✓
۳۳۸	*Heliotropium europaeum* L.	Borginaceae	صامَریُوما		گل آفتاب پرست

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-16]

شماره	نام علمی	نام خانواده	نام کهن	نام عطاری	نام در منابع علمی جدید
۳۳۹	*Aloe vera* L.	Liliaceae	صَبر	صبرزرد	صبر زرد
۳۴۰	*Lonicera caprifolium* L.	Caprifoliaceae	صریمه الجدی		پیچ امین الدوله
۳۴۱	*Pinus cembera* L.	Pinaceae	صَنوبَر		
۳۴۲	*Pinus eldarica* Medew.	Pinaceae	صَنوبَر		
۳۴۳	*Pinus halepensis* Mill.	Pinaceae	صَنوبَر		
۳۴۴	*Pinus nigra* J. F. Arnold	Pinaceae	صَنوبَر		
۳۴۵	*Pinus orientalis* Link.	Pinaceae	صَنوبَر		
۳۴۶	*Pinus pinea* L.	Pinaceae	صَنوبَر		
۳۴۷	*Pinus sylvestris* L.	Pinaceae	صَنوبَر		کاج سیلوستر
۳۴۸	*Beta vulgaris* L.	Chenopodiaceae	صوصله		
۳۴۹	*Mentha aquatica* L.	Lamiaceae	ضَمران		
۳۵۰	*Bambusa arundinacea* Willd.	Poaceae	طَباشیر		
۳۵۱	*Artemisia dracunculus* L.	Asteraceae	طَرخون		ترخون
۳۵۲	*Tamarix aphylla* (L.) Karsten	Tamaricaceae	طَرفا		
۳۵۳	*Tamarix gallica* L.	Tamaricaceae	طَرفا		درخت گز
۳۵۴	*Tamarix sp.*	Tamaricaceae	طَرفا		
۳۵۵	*Tamarix tetrandra* Guebh	Tamaricaceae	طَرفا		
۳۵۶	*Tamarix ramosissima* Ledeb.	Tamaricaceae	طَرفا		
۳۵۷	*Iphiona mucronata* (Forssk.) Asch.	Asteraceae	ظَفرَه		
۳۵۸	*Anacyclus pyrethrun* DC.	Asteraceae	عاقِرقِرها		✓
۳۵۹	*Alhagi mannifera Desv.*	Fabaceae	عاقول	تَرنجبین	
۳۶۰	*Lens culinaris* Medik. subsp. Culinaris	Fabaceae	عَدَس		عدس
۳۶۱	*Cassia obovata* Coll.	Caesalpinaceae	عَشرَق		
۳۶۲	*Rubus fructicosus* L.	Rosaceae	علیق		✓
۳۶۳	*Rosa canina* L.	Rosaceae	علیق الکلب		نسترن
۳۶۴	*Zizyphus jujuba* Mill.	Rhamnaceae	عناب		درخت عناب . اون ناف دار
۳۶۵	*Vitis vinifera* L.	Vitaceae	عنب		درخت انگور (مو)
۳۶۶	*Solanum nigrum* L.	Solanaceae	عنب الثعلب، کاکنج	تاجریزی	تاجریزی سیاه
۳۶۷	*Arctostaphylos uva-ursi*، (L.)Spreng.	Ericaceae	عنب الدب		✓
۳۶۸	*Loranthus europaeus* Jacq.	Loranthaceae	عنم		
۳۶۹	*Aquilaria malaccessis* Lam.	Thymelaeaceae	عود		
۳۷۰	*Achillea ptarmica* L.	Asteraceae	عود العطاس		✓
۳۷۱	*Lycium afrum* L.	Solanaceae	عوسج		

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-16]

شماره	نام علمی	نام خانواده	نام کهن	نام عطاری	نام در منابع علمی جدید
۳۷۲	*Lycium europaeum* L.	Solanaceae	عوسج		
۳۷۳	*Abrus precatorius* L.	Fabaceae	عین الدیک	چشم خروس	
۳۷۴	*Globularia alypum* L.	Globulariaceae	عینون		✓
۳۷۵	*Laurus nobilis* L.	Lauraceae	غار		برگ بو ، درخت برگ بو
۳۷۶	*Geranium sp.*	Geraniaceae	غارایتون، غارنیون		
۳۷۷	*Polyporus officinalis* Fr.	Polyporaceae	غاریقون	غاریقون	
۳۷۸	*Eupatorium cannabinum* L.	Asteraceae	غافث		✓
۳۷۹	*Galium verum* L.	Rubiaceae	غالیون		شیرپنیر
۳۸۰	*Elaeagnus angustifolius* L.	Elaeagnaceae	غُبَیراء		
۳۸۱	*Bryonia alba* L.	Cucurbitaceae	فاشرا		
۳۸۲	*Bryonia alba* L.	Cucurbitaceae	فاشِرستین		
۳۸۳	*Phalaris aquatica* L.	Poaceae	فالِبَرنُس		
۳۸۴	*Anthericum ramosum* L.	Anthericaceae	فالِنجِیقَن		
۳۸۵	*Marrubium vulgare* L.	Lamiaceae	فَراسیُون		✓
۳۸۶	*Pistacia vera* L.	Anacardiaceae	فُستُق	پوست پسته	درخت پسته
۳۸۷	*Piper nigrum* L.	Piperaceae	فلفل	فلفل سیاه	فلفل سیاه
۳۸۸	*Persicaria hydropiper* (L.) Opiz	Polygonaceae	فلفل الماء		
۳۸۹	*Mentha aquatica* L.***Error! Bookmark not defined.***	Lamiaceae	فودَنَج		
۳۹۰	*Mentha longifolia* (L.) Huds.	Lamiaceae	فودَنَج		
۳۹۱	*Mentha pulegium* L.	Lamiaceae	فودَنَج		پونه
۳۹۲	*Mentha x piperita officinalis* L.	Lamiaceae	فودَنَج	نعنا فلفلی	
۳۹۳	*Nauclea sp.*	Rubiaceae	فوفَل		
۳۹۴	*Rubia tinctorium* L.	Rubiaceae	فُوّه	روناس	روناس
۳۹۵	*Valeriana dioscorides* Sibt.	Valerianaceae	فُوّه		
۳۹۶	*Valeriana officinalis* L.	Valerianaceae	فُوّه		علف گربه، سنبل الطیب
۳۹۷	*Valeriana phu* L.	Valerianaceae	فُوّه		
۳۹۸	*Amomum granum-paradisi* L.	Zingiberaceae	قاقَلَه		
۳۹۹	*Amomum melegueta* Ros	Zingiberaceae	قاقَلَه		
۴۰۰	*Amomum repens* Son.	Zingiberaceae	قاقَلَه		
۴۰۱	*Amomum subulatum* Roxb.	Zingerberaceae	قاقَلَه	هل باد	
۴۰۲	*Ecballium elaterium* (L.) A. Rich	Cucurbitaceae	قِثاء الحِمار		✓
۴۰۳	*Cucumis sativus* L.	Cucurbitaceae	قَثّد	تخم خیار	خیار
۴۰۴	*Prunus avium* L.	Rosaceae	قَراصِیا: (آلو)	زدو	

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-16]

شماره	نام علمی	نام خانواده	نام کهن	نام عطاری	نام در منابع علمی جدید
۴۰۵	*Cornus mas* L.	Cornaceae	قرانیا		درخت زغال اخته
۴۰۶	*Cornus sanguinea* L.	Cornaceae	قرانیا		شفت (ارسباران)، ال ، سیاه آل(گیلان)
۴۰۷	*Lagoecia cuminoides* L.	Apiaceae	قِردمانا		
۴۰۸	*Eryngium creticum* Lam.	Apiaceae	قَرصَعنه		
۴۰۹	*Trifolium alexandrinum* L.	Fabaceae	قُرط: (شبدر)		
۴۱۰	*Cucumis colocynthis* L.	Cucurbitaceae	قَرع، کدو		
۴۱۱	*Syzygium aromaticum* (L.) Merr. & L. M. Perry	Myrtaceae	قَرَنفُل		درخت میخک
۴۱۲	*Sium latifolium* L.	Apiaceae	قُرّه العِین		
۴۱۳	*Stachys officinalis* (L.) Trevis	Lamiaceae	قَسطَرون		
۴۱۴	*Hedera helix* L.	Araliaceae	قسوس		عشقه، داردوست
۴۱۵	*Atriplex hastata* L.	Chenopodiaceae	قَطَف		
۴۱۶	*Atriplex hortensis* L.	Chenopodiaceae	قَطَف		
۴۱۷	*Atriplex rosea* L.	Chenopodiaceae	قَطَف		
۴۱۸	*Atriplex halimus* L.	Chenopodiaceae	قَطَف بحری		
۴۱۹	*Arbutus unedo* L.	Ericaceae	قُطلُب		✓
۴۲۰	*Gossypium herbaceum* L.	Malvaceae	قَطُنّ: (پنبه)		پنبه
۴۲۱	*Colocasia antiquorum* Schott & Endl.	Araceae	قلقاس		
۴۲۲	*Mucuna pruriens* (L.) DC.	Fabaceae	قِلقِل		
۴۲۳	*Verbascum thapsiforme* Schrad.	Scropholariaceae	قُلُومُس: (نوع اول)		
۴۲۴	*Verbascum nigrum* L.	Scropholariaceae	قُلُومُس: (نوع اول)		
۴۲۵	*Verbascum phlomoides* L.	Scropholariaceae	قُلُومُس: (نوع اول)		
۴۲۶	*Verbascum plicatum* Si.	Scropholariaceae	قُلُومُس: (نوع اول)		
۴۲۷	*Verbascum sinuatum* L.	Scropholariaceae	قُلُومُس: (نوع اول)		
۴۲۸	*Verbascum thapsus* L.	Scropholariaceae	قُلُومُس: (نوع اول)		
۴۲۹	*Lepidium draba* L.	Brassicaceae	قُنّابری		
۴۳۰	*Cannabis sativa* L.	Cannabinaceae	قِنَّب: (شاهدانه)	شاهدانه	
۴۳۱	*Brassica oleracea* L. (Botrytis Group)	Brassicaceae	قُنَّبیط: (کلم رومی)		کلم
۴۳۲	*Artemisia abrotonon* L.	Asteraceae	قَیصُوم		
۴۳۳	*Artemisia montana* (Nakai) Pamp.	Asteraceae	قَیصُوم		
۴۳۴	*Shorea robusta* Roth.	Dipterocarpaceae	قَیقَهَر		
۴۳۵	*Acacia catechu* (L.) Willd., Oliv.	Fabaceae	کات :کهیر		✓
۴۳۶	*Pandanus fascicularis* Lam.	Pandanaceae	کاذی		
۴۳۷	*Seseli tortuosum* L.	Apiaceae	کاشِم		

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-16]

شماره	نام علمی	نام خانواده	نام کهن	نام عطاری	نام در منابع علمی جدید
۴۳۸	*Physalis alkekengi L.*	*Solanaceae*	کاکَنج		عروسک پشت پرده
۴۳۹	*Ziziphora tenuior L.*	*Lamiaceae*	کاکوتی		
۴۴۰	*Piper cubeba L.*	*Piperaceae*	کَبابَه	✓	
۴۴۱	*Capparis spinosa L.*	*Capparidaceae*	کَبَر		
۴۴۲	*Capparis decidua (Forssk.) Edgew.*	*Capparidaceae*	کَبَر	کَلیر	✓
۴۴۳	*Ranunculus aquatics L.*	*Ranunculaceae*	کَبیکَج		
۴۴۴	*Ranunculus asiaticus L.*	*Ranunculaceae*	کَبیکَج		
۴۴۵	*Ranunculus asiaticus L.*	*Ranunculaceae*	کَبیکَج		
۴۴۶	*Ranunculus asiaticus L.*	*Ranunculaceae*	کَبیکَج		
۴۴۷	*Ranunculus lanuginosus L.*	*Ranunculaceae*	کَبیکَج		
۴۴۸	*Ranunculus muricolus L.*	*Ranunculaceae*	کَبیکَج		
۴۴۹	*Ranunculus sclera*	*Ranunculaceae*	کَبیکَج		
۴۵۰	*Linum catharticum L.*	*Linaceae*	کَتّان		کتان مسهلی
۴۵۱	*Linum usitatissimum L.*	*Linaceae*	کَتّان	تخم کتان	کتان
۴۵۲	*Stachytarpheta jamaicensis (L.) Vahl. L.*	*Verbenaceae*	کَتَبتَه: کتبینه		
۴۵۳	*Buxus dioica For.*	*Brassicaceae*	کَتَم		
۴۵۴	*Bauhinia rasemosa Lam.*	*Fabaceae*	کَچنَار		
۴۵۵	*Allium sp.*	*Liliaceae*	کُراث		
۴۵۶	*Allium ampelopersum L.*	*Liliaceae*	کُراث		
۴۵۷	*Allium ascalonicum L.*	*Liliaceae*	کُراث		
۴۵۸	*Allium cepa L.*	*Alliaceae*	کُراث	تخم پیاز	پیاز
۴۵۹	*Allium porrum L.*	*Alliaceae*	کُراث		تره . کوار
۴۶۰	*Allium roseum L.*	*Alliaceae*	کُراث		
۴۶۱	*Allium scorodoprasum L.*	*Liliaceae*	کُراث		
۴۶۲	*Allium ursinum L.*	*Liliaceae*	کُراث		
۴۶۳	*Allium vineale L.*	*Liliaceae*	کُراث		
۴۶۴	*Vicia ervillia L.(Willd.)*	*Fabaceae*	کَرسَنه		
۴۶۵	*Apium graveolens L.*	*Apiaceae*	کَرَفس: (نوع بستانی و جبلی)	تخم کرفس	کرفس
۴۶۶	*Petroselinum crispum (Mill.) Nyman ex A. W. Hill*	*Apiaceae*	کرفس: (نوع جبلی)		جعفری
۴۶۷	*Petroselinum oreoselinum?*	*Apiaceae*	کرفس: (نوع جبلی)		
۴۶۸	*Vitis vinifera L.*	*Vitaceae*	کَرم: (تاک)		درخت انگور (مو)
۴۶۹	*Brassica oleracea L. (Botrytis Group)*	*Brassicaceae*	کُرنُب: (کلم)		
۴۷۰	*Capparis corundas*	*Capparaceae*	کَروَندَه		
۴۷۱	*Carum carvi L.*	*Apiaceae*	کُرُویَا، کراویا		زیره ، زیره سیاه

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-16]

شماره	نام علمی	نام خانواده	نام کهن	نام عطاری	نام در منابع علمی جدید
۴۷۲	*Momordica charantia* Descourt.	Cucurbitaceae	کَریلّا		✓
۴۷۳	*Sanguisorba minor* Scop.	Rosaceae	کزبره الثّعلب		✓
۴۷۴	*Coriandrum sativum* L.	Apiaceae	کُزبُرَه، گشنیز	تخم گشنیز	گشنیز، هیل دانه
۴۷۵	*Cassia occidentalis* L.	Fabaceae	کَسّوندی		✓
۴۷۶	*Cuscuta epilinum* Mur.	Convolvulaceae	کُشوث		
۴۷۷	*Cuscuta epithymum* Mur.	Convolvulaceae	کُشوث		✓
۴۷۸	*Cuscuta hyalina* Roth.	Convolvulaceae	کُشوث		
۴۷۹	*Cuscuta monogyna* Vah	Convolvulaceae	کُشوث		
۴۸۰	*Cuscuta planifolia* Ten.	Convolvulaceae	کُشوث		
۴۸۱	*Anastatica hierochuntica* L.	Brassicaceae	کَفّ المریم		
۴۸۲	*Tinospora cordifolia* (Thunb.) Miers	Menispermaceae	کِلُوی		
۴۸۳	*Polyporus officinalis* Fr.	Polyporaceae	کمات		
۴۸۴	*Terfezia claveriji*	Terfeziaceae	کمات		
۴۸۵	*Tuber album Sow.*	Tuberaceae	کمات		
۴۸۶	*Tuber cibarium*	Tuberaceae	کمات		
۴۸۷	*Tuber magnatum*	Tuberaceae	کمات		
۴۸۸	*Tuber melanosporum* Vitt.	Tuberaceae	کمات		
۴۸۹	*Tuber michell*	Tuberaceae	کمات		
۴۹۰	*Teucrium chamaedrys* L.	Laminaceae	کَماذَریُوس		✓
۴۹۱	*Ajuga chamaepitys* (L.) Schreb	Lamiaceae	کُمافِیطُوس		
۴۹۲	*Ajuga iva* L.	Lamiaceae	کُمافِیطُوس		
۴۹۳	*Pyrus communis* L.	Rosaceae	کُمَّثرَی		درخت گلابی
۴۹۴	*Averrhoa carambola* L.	Oxalidaceae	کَمرَک		
۴۹۵	*Bunium persicum (Boiss.) B. Fedtsch*	Apiaceae	کَمُون: (زیره) (نوع بری)		
۴۹۶	*Carum bulbocastanum* Koch.	Apiaceae	کَمُون: (زیره) (نوع بستانی)		زیره
۴۹۷	*Carum carvi* L.	Apiaceae	کَمُون: (زیره) (نوع بستانی)		
۴۹۸	*Carum copticum* Benth.	Apiaceae	کَمُون: (زیره) (نوع بستانی)		
۴۹۹	*Cuminum cyminum* L.	Apiaceae	کَمُون: (زیره) (نوع بستانی)	زیره سبز	زیره سبز
۵۰۰	*Boswellia carterii* Bird W.	Burseraceae	کُندُر	کُندُر	
۵۰۱	*Feronia elephantum* Correa	Rutaceae	کَوَیت		
۵۰۲	*Cinnamomum camphora* (L.) J. Presl	Lauraceae	کافور	کافور	درخت کافور
۵۰۳	*Chrysanthemum coronarium* L.	Asteraceae	گل داوودی		
۵۰۴	*Trifolium arvense* L.	Fabaceae	لاغرِین		
۵۰۵	*Mimusops schimperi* Hochst.	Sapotaceae	لَبَخ		

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-16]

شماره	نام علمی	نام خانواده	نام کهن	نام عطاری	نام در منابع علمی جدید
۵۰۶	*Tragopogon lamottei* Rouy.	Asteraceae	لَحیه التیس		
۵۰۷	*Fraxinus excesior* L.	Oleaceae	لسان العَصافِیر		درخت زبان گنجشک، زبان گنجشک ، ون
۵۰۸	*Rumex acetosa* L.	Polygonaceae	لسان الکلب		ترشک
۵۰۹	*Galium aparine* L.	Rubiaceae	لَصیقی		
۵۱۰	*Mandragora officinarum* L.	Solanaceae	لُفاح (شابیزک)		مهرگیاه
۵۱۱	*Serapias lingua* L.	Orchidaceae	لَنخیطُس		
۵۱۲	*Phaseolus vulgaris* L.	Fabaceae	لوبیا		لوبیا
۵۱۳	*Vigna reflexo-pilosa* Hayata	Fabaceae	لوبیا		
۵۱۴	*Vigna unguiculata* (L.) Walp.	Fabaceae	لوبیا		
۵۱۵	*Prunus dulcis* (Mill.) D. A. Webb	Rosaceae	لَوز (بادام)		
۵۱۶	*Lysimachia vulgaris* L.	Primulaceae	لُوسِیماخِیُوس، لوسیماجیوس		
۵۱۷	*Arum italicum* L.	Araceae	لُوف (کبیر)		گل شیپوری
۵۱۸	*Arum maculatum* L.	Araceae	لُوف (کبیر)		گل شیپوری
۵۱۹	*Citrus sp.*	Rutaceae	لیمو		
۵۲۰	*Filipendula vulgaris* Moench..	Rosaceae	اللینی، اللنتی		✓
۵۲۱	*Verbascum thapsus* L.	Scropholariaceae	مازریون		✓
۵۲۲	*Celastrus paniculatus* Willdenow	Celastraceae	مَالَکَنکنی		
۵۲۳	*Croton tiglium* L.	Euphorbiaceae	ماهودانه		
۵۲۴	*Anamirta cocculus* (L.) Wight & Arn.	Menispermaceae	ماهیزَهرَج		
۵۲۵	*Daphne gnidium* L.	Thymelaeaceae	مَثنان		✓
۵۲۶	*Prunus mahaleb* L.	Rosaceae	محلب		
۵۲۷	*Linaria vulgaris* Mill.	Scrophulariaceae	مُخَلُصَه		✓
۵۲۸	*Origanum majorana* L.	Lamiaceae	مَرزنجوش		مرزنگوش
۵۲۹	*Origanum maru* L.	Lamiaceae	مَرماحور		
۵۳۰	*Stachys lavandulifolia* Vahl.	Lamiaceae	مَرمازاد		
۵۳۱	*Alisma plantago* L.	Alismaceae	مِزمارالراعی		
۵۳۲	*Asplenium trichomanes* L.	Aspleniaceae	مَشط الغُول		✓
۵۳۳	*Mentha aquatica* L.	Lamiaceae	مِشکطِرامَشیع		
۵۳۴	*Pistacia chia* DC.	Anacardiaceae	مَصطَکی		
۵۳۵	*Pistacia lentiscus* L.	Anacardiaceae	مَصطَکی	مصطکی	درخت مصطکی
۵۳۶	*Glossostemon bruguieri* DC.	Sterculiacea	مُغاث		
۵۳۷	*Euryale ferox* Salisb.	Nymphaeaceae	مَکهارَه		
۵۳۸	*Corchorus olitorius* L.	Tiliaceae	ملوخیا		✓
۵۳۹	*Musa sp.*	Musaceae	مَوز		

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-16]

شماره	نام علمی	نام خانواده	نام کهن	نام عطاری	نام در منابع علمی جدید
۵۴۰	*Chlorophytum around?*	Liliaceae	مُوسِلی		
۵۴۱	*Mimusops elengi* L.	Sapotaceae	مُول سَری		✓
۵۴۲	*Sphaeranthus africanus* L.	Asteraceae	مُوندی		
۵۴۳	*Celtis australis* L.	Ulmaceae	میسَن، میس		
۵۴۴	*Styrax officinalis* L.	Styracaceae	مِیعه سائله		✓
۵۴۵	*Cocos nucifera* L.	Arecaceae	نارجیل		درخت نارگیل
۵۴۶	*Lodoicea sechellarum* Labill.	Arecaceae	نارجیل بحری		
۵۴۷	*Nardostachys jatamansi* D.C	Valerianaceae	ناردین	سنبل الطیب	✓
۵۴۸	*Valeriana celtica* L.	Valerianaceae	ناردین		
۵۴۹	*Valeriana montana* L.	Valerianaceae	ناردین		
۵۵۰	*Valeriana officinalis* L.	Valerianaceae	ناردین		علف گربه، سنبل الطیب
۵۵۱	*Valeriana phu* L.	Valerianaceae	ناردین		
۵۵۲	*Valeriana spica* Vahl.	Valerianaceae	ناردین		
۵۵۳	*Valeriana wallichii* DC.	Valerianaceae	ناردین		
۵۵۴	*Citrus aurantium* L.	Rutaceae	نارِنج		درخت پرتقال
۵۵۵	*Citrus nobilis* Lour.	Rutaceae	نارنگی		
۵۵۶	*Narcissus tazetta* L.	Liliaceae	نَرجِس		
۵۵۷	*Narcissus poeticus* L.	Liliaceae	نَرجِس		
۵۵۸	*Narcissus jonquilla* L.	Liliaceae	نَسرین		
۵۵۹	*Rosa canina* L.	Rosaceae	نَسرین		نسترن
۵۶۰	*Mentha aquatica* L.	Lamiaceae	نَعنَع		
۵۶۱	*Mentha longifolia* (L.) Huds.	Lamiaceae	نَعنَع		
۵۶۲	*Mentha pulegium* L.	Lamiaceae	نَعنَع		پونه
۵۶۳	*Mentha sativa* L.	Lamiaceae	نَعنَع		
۵۶۴	*Mentha x piperita officinalis* L.	Lamiaceae	نَعنَع	نعنا فلفلی	
۵۶۵	*Medicago ciliaris* (L.) Krock.	Fabaceae	نَفَل		
۵۶۶	*Medicago hispida* Gaertn.	Fabaceae	نَفَل		
۵۶۷	*Medicago intertexta* (L.) Mill.	Fabaceae	نَفَل		
۵۶۸	*Medicago sativa* L.	Fabaceae	نَفَل		یونجه
۵۶۹	*Thymus pulegioides* L.	Lamiaceae	نمام		
۵۷۰	*Nymphaea alba* L.	Nymphaeaceae	نیلوفر	گل نیلوفر	نیلوفر آبی
۵۷۱	*Isatis tinctoria* L.	Brassicaceae	نیلج		
۵۷۲	*Melia azadarach* L.	Meliaceae	نیم		
۵۷۳	*Artemisia judaica* L.	Asteraceae	وخشیزج		

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-16]

شماره	نام علمی	نام خانواده	نام کهن	نام عطاری	نام در منابع علمی جدید
۵۷۴	*Alyssum clypeatum* L.	Brassicaceae	الوسن		
۵۷۵	*Alyssum saxatile*	Brassicaceae	الوسن		
۵۷۶	*Ajuga macrosperma* Wall. ex Benth.	Lamiaceae	وشیج		
۵۷۷	*Euphorbia esula* L.	Lamiaceae	ولب		
۵۷۸	*Aloe scotrina* L.	Liliaceae	الوین		صبر زرد
۵۷۹	*Aloe vera* L.	Liliaceae	الوین	صبرزرد	صبر زرد
۵۸۰	*Nyctanthes arbor-tristis* L.	Oleaceae	هارسنکهار		✓
۵۸۱	*Cicca acida* (L.) Merr.	Euphorbiaceae	هرفروری		
۵۸۲	*Asparagus adsendens* Roxb.	Asparagaceae	هلیون	بیخ هلیمون	مارچوبه
۵۸۳	*Asparagus corunda*	Asparagaceae	هلیون		مارچوبه
۵۸۴	*Asparagus officinalis* L.	Asparagaceae	هلیون		مارچوبه
۵۸۵	*Asparagus ramosus*	Asparagaceae	هلیون		مارچوبه
۵۸۶	*Asparagus stipularis* Forssk.	Asparagaceae	هلیون		مارچوبه
۵۸۷	*Cichorium pumilum* Jacq.	Asteraceae	هندباء		
۵۸۸	*Ephedra gerardiana* Wall.ex Stapf	Ephedraceae	هوم		✓
۵۸۹	*Morettia canescens* Boiss.	Brassicaceae	هوم المجوس		
۵۹۰	*Cynara cardunculus* L.	Asteraceae	هیشر		
۵۹۱	*Hypericum barbatum* L.	Hypericaceae	هیوفاریقون		
۵۹۲	*Hypericum ciliatum* L.	Hypericaceae	هیوفاریقون		
۵۹۳	*Hypericum coris* L.	Hypericaceae	هیوفاریقون		
۵۹۴	*Hypericum perforatum* L.	Hypericaceae	هیوفاریقون	علف چای	علف چای . گل راعی . هوفاریقون
۵۹۵	*Jasminum arborescens* Roxb.	Oleaceae	یاسمین		
۵۹۶	*Jasminum fruticans* L.	Oleaceae	یاسمین		
۵۹۷	*Jasminum gradiflorum* L.	Oleaceae	یاسمین		
۵۹۸	*Jasminum officinale* L.	Oleaceae	یاسمین		یاسمن سفید
۵۹۹	*Jasminum sambac* (L.) Ait.	Oleaceae	یاسمین		
۶۰۰	*Mandragora officinarum* L.	Solanaceae	یبروح الصنم		مهرگیاه
۶۰۱	*Peucedanum ammoniacum* Nees.	Apiaceae	یربطوره		

نمودار شماره‌ی ۱، درصد گیاهان دارویی کهن با نام علمی قطعی‌تر و سایر نام‌های علمی نیمه قطعی و غیرقطعی و مقایسه‌ی بین آن‌ها را نشان می‌دهد. این نمودار نشان می‌دهد که بین گیاهان دارویی طب سنّتی که نام علمی قطعی دارند و گیاهان دارویی سنّتی با انواع نام‌های علمی قطعی و غیرقطعی و وضعیت نامشخص نسبت ۱ به ۳ وجود دارد. به عبارت دیگر در حال حاضر تنها برای یک سوم از گیاهان دارویی طب سنّتی می‌توان نام علمی قطعی‌تری پیشنهاد نمود.

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-16]

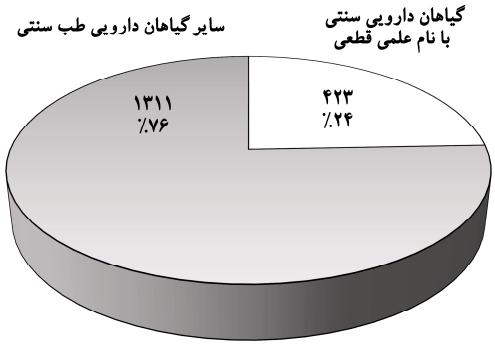

نمودار ۱. گیاهان با نام‌های علمی قطعی‌تر در مقایسه با سایر گیاهان

بحث:

همانطور که بیان شد، تمامی اسامی گیاهان دارویی کهن با اسامی علمی مربوط به آن تطبیق ندارد. یکی از مهمترین دستاوردهای مطالعه‌ی حاضر این است که جداول تهیه شده در بر گیرنده‌ی فهرستی نسبتاً کامل از گیاهان دارویی طب سنّتی با نام علمی قطعی‌تر می‌باشد. با انجام این مطالعه امکان بالا رفتن دقّت و شفاف‌سازی در مراحل بعدی کار بر روی گیاهان دارویی فراهم گردیده است. گیاهان با نام‌های علمی قطعی‌تر گیاهانی می‌باشند که در مورد آن‌ها نام‌های کهن دارویی با نام‌های علمی تطبیق کامل داشته باشد. این کار می‌تواند بزرگترین مشکل استفاده از منابع طب قدیم را برطرف کند.

در این جدول در کنار نام‌های کهن گیاه نام‌های رایج آن‌ها در عطاری (بازار) و نیز نام‌های علمی رایج در منابع علمی جدید از پنج جلد کتاب گیاهان دارویی دکتر زرگری نیز ذکر شده است. با این کار امکان مقایسه‌ی این اسامی فراهم گردیده و می‌توان اطلاعات قدیم و جدید را تلفیق نمود.

با آوردن نام عطاری در کنار نام کهن گیاه سعی شده است اختلاف بین طب قدیم و گیاهان رایج در بازار نیز برطرف گردد و نام علمی که منطقی ثابت بر آن حکم فرما است به عنوان محور تبادل اطلاعات قرار گیرد. این فهرست نشان می‌دهد که بسیاری از اسامی گیاهان دارویی کهن که در کتاب‌های طبی قدیم ذکر شده‌است معروف و شاید مورد استفاده نبوده و تنها نامی از آن‌ها به یادگار مانده است.

با جدا نمودن اسامی غیرقطعی و حتی با قطعیّت کم، احتمال خطا در مدل یاد شده به شدّت کاهش یافته و امکان پیش‌بینی دقیق‌تر فراهم گردیده است.

برای انجام مطالعات آزمایشگاهی و یا بالینی می‌بایست ابتدا گیاه مورد مطالعه به طور دقیق مشخص گردد. به عنوان مثال اگر کسی در نظر داشته باشد در آزمایشگاه روی یک گیاه دارویی که در طب قدیم مورد استفاده بوده است، تحقیق نماید، با استفاده از این جدول می‌تواند گیاه کهن با نام علمی قطعی را انتخاب و با اطمینان نسبتاً بیشتری در منابع قدیم در مورد آن خواص دارویی تحقیق نماید. به علاوه با مشاهده‌ی نام علمی گیاه امکان بررسی بیشتر در مطالعات اخیر صورت گرفته در مورد آن گیاه نیز فراهم می‌گردد.

تقدیر و تشکر

بر خود لازم می‌دانم از استاد بزرگ، مرحوم دکتر احمد قهرمان که کتاب‌های ایشان همواره هدایتگر من در این تحقیق بوده است سپاسگزاری نمایم، روحشان شاد و یادشان گرامی. بدینوسیله از حمایت‌ها و همکاری‌های خانم دکتر عطار و آقای کاظم مهدیقلی نیز تشکر و قدردانی می‌گردد.

منابع

۱. قهرمان، احمد؛ اخوت، احمدرضا: تطبیق نام‌های کهن گیاهان دارویی. انتشارات دانشگاه تهران، تهران،۱۳۸۱.
۲. قهرمان، احمد؛ اخوت، احمدرضا: شرح تطبیقی گیاهان دارویی کهن. انتشارات دانشگاه تهران، تهران،۱۳۸۱.
۳. امین، غلامرضا: گیاهان دارویی سنّتی ایران. موسسه‌ی پژوهش‌های گیاهان دارویی ایران، تهران، ۱۳۷۰.
٤. زرگری، علی: گیاهان دارویی. ج. ۱ الی ۵، انتشارات دانشگاه تهران، تهران، ۱۳٦٦.

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-16]